

Servetsch per il traffic betg motorisà

## Ina promoziun substanziala dal traffic plaun

**Il traffic plaun ha ina rolla vi e pli impurtanta sco passatemp e per il turissem da stad. Radund 10'000 kilometers sendas da viandar e passa 3'000 kilometers rutas da mountainbike signalisadas statan a disposiziuns ad indigens e giasts sin il territori dal chantun Grischun. Realisond diversas mesiras vul il Chantun profitar da quest potenzial economic.**

Il Grischun è ina regiun predestinada per viandar e per far mountainbike grazia a sia topografia variada. La rait da vias e sendas che vegn mantegnida e preservada exemplaricamain da las vischnancas e corporaziuns d'alp pussibilitescha l'access a cuntradas e panoramas unics. Questas vias e sendas èn ina basa ideala per in turissem durabel ch'è vital per l'economia da nossas regiuns. Tenor il rapport da l'Uffizi federal da sport davart il cumportament sportiv da la populaziun svizra dal 2008, èn l'ir cun velo ed il mountainbike cun 35 pertschient ed il viandar cun 34 pertschient cun distanza las activitads sportivas preferidas da las sportistas e dals sportists en Svizra. Ina frequenza cleramain pli bassa datti per las proximas activitads sportivas, il nudar cun 25 pertschient e l'ir cun skis cun 22 pertschient.

La regenza è decidida da profitar da quest potenzial per promover il sector economic il pli impurtant dal Grischun. Sco conseguenza logica ha la regenza approvà en mars il project grischunBIKE e garanti sia finanziazion. Quai dess pussibilitar ch'il Grischun daventia en il context svizzer ed europeic a lunga vista la regiun da mountainbike la pli ferma ed enconuscenta, quai che duai permetter da generar ina valur economica nova e durabla. Il studi concepiun elavurà en incumbensa



*Il traffic plaun alpin è in factur economic per il Grischun*

da l'Uffizi per economia e turissem propona dad investir en ils proxims quatter onns annualmain 3,6 milliuns francs en la marca grischunBIKE.

Durant ils onns passads s'ha il Chantun gia engaschà cun diversas mesiras per la promoziun dal traffic plaun sco sector impurtant per il passatemp, il turissem ed il traffic quotidian. La regenza ha per exempel investì 500'000 francs per il svilup da «SchweizMobil». A nivel chantunal ha ella incumbensà il post specialisà per il traffic plaun da signalisar 1430 kilometers vias e sendas da viandar e da mountainbike. En il fratemp han diversas organisaziuns reagì en la medema direcziun. En collavuraziun cun il post specialisà han ins sviluppà ulteriuras rutas d'excursiun sco la Via gualsra e la Via Alvra/Bernina.

Grazia a la comunicaziun intensi-

va a favur da questas novas purchidas turisticas – en emprima lingua sur la rait – garantescha la fundaziun «SchweizMobil» che la plivalur annuala calculada da 300 fin 500 milliuns francs vegnia cuntanschida. Questa retgav han ins calculà per l'entira Svizra sin basa da las experientschas cun «Veloland Schweiz». Las experientschas dals dus emprims onns permettàn da sperar che questas prognosas sajan realistics.

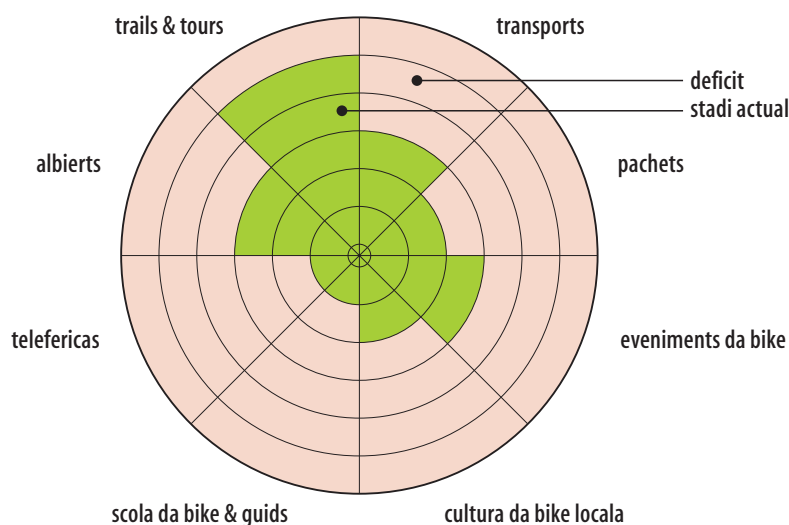
In grond meglierament è en vista per il traffic quotidian. L'onn 2007 ha il Chantun approvà diversas mesiras punctualas tranter Cuira e Razèn per garantir al traffic plaun ina rait nuninterrutta cun colliaziuns directas e segiras per ils velos ed il traffic quotidian. Il Chantun vegn a sa participar a la realisaziun da questas vias en il rom dal program da l'agglomeraziun da Cuira en ils onns 2011 enfin 2014 cun 2,6 milliuns e la Confederaziun cun 3,5 milliuns.

## La regiun da bike la pli ferma – grazia a grischunBIKE

Tenor il concept directiv per l'economia dal Grischun 2010 dess il chantun Grischun daventar la regiun da vacanzas la pli ferma da las Alps cun products turistics dad auta qualidad. En quest senn han l'Uffizi per economia e turissem ed il post specialisà per il traffic plaun da l'Uffizi da construcziun bassa lantschà in project cun la finamira da posizunar il Grischun sco la regiun cun las meglras purschidas per las activitads sequentas: mountainbike, viandar, nordicwalking, viandar l'enviern ed ulteriuras activitads da la human powered mobility.

Sco emprim pass ha in biro extern creà in concept concret per il sector principal, il mountainbike. En intervistas cun las destinaziuns turisticas ed auters purtaders da prestaziun han ins analisà la situaziun actuala ed ils basegns futurs, definì finamiras e propost mesiras concretas. Cun in total da 3,6 milliuns francs, inclusas las atgnas prestaziuns da tut ils participads, dessan vegnir realisadas en ils onns 2010 fin 2013 var 30 mesiras. Igl è impurtant da definir standards qualitativs impegnativs e mesiras specificas che permettàn a las singulas destinaziuns da sviluppar e commercialisar lur purschidas individualas sut il label «Grischun».

Il concept ha già in eco positiv en tut



Il stadi actual e las finamiras visadas en il diagram d'arogn

il chantun durant la consultaziun extendida. La fin mars ha la regenza approvà il project inoltrà dal post specialisà per il traffic plaun e concedì ina contribuziun maximala dad 1,5 milliuns francs or dals mezs da la Nova politica regionala da la Confederaziun. La fundaziun per innovaziun, svilup e perscrutaziun en Grischun ha già garanti ina contribuziun da 500'000 francs. Ed ella ha mess en vista ina ulteriura contribuziun substanziala en cas ch'il project haja success. In cussegl convocà da l'Uffizi per economia e turissem cun commembers dal tu-

rissem ed in represchentant da las organisaziuns da l'ambient vegn ad accompagnar consultativamain il project.

Sut l'egida dal post specialisà per il traffic plaun han ins già cumenzà a realisar il project. Il project vegn manà da specialists externs che prioriseschan las mesiras per l'emprima etappa 2010 – 2011. Quellas mesiras vegnan elavuradas en detagl da gruppas specialas e lura examinadas en projects da pilot. Ins spetga emprims resultats applitgabels già per la stad dal 2011.

## Cussegliazioni ed infurmaziun tar il post specialisà

Per las infrastructures dal traffic plaun è tenor la lescha davart las vias responsabels il Chantun e las vischnancas. Quellas infrastructures consistan principalmain da sendas da viandar, vias da velo e rutas da mountainbike. A livel chantunal è il post specialisà per il traffic plaun responsabel per quest'incumbensa. Il post coordinescha ils divers projects che vegnan realisads en il chantun, tgira la rait da las vias e sendas dal traffic plaun ed è il post d'infurmaziun per dumondas da contribuziun e cussegliazioni specialisada. Ins po cuntanscher il post specialisà cun il numer 081 257 3711 ubain cun in e-mail a peter.stirnemann@tba.gr.ch.

Tar [www.langsamverkehr.gr.ch](http://www.langsamverkehr.gr.ch)

publitgescha il post specialisà diversas infurmaziuns davart il traffic plaun en Grischun: ● Las vias e sendas signalisadas vegnan mussadas en il sistem d'infurmaziun geografica (GIS) dal Chantun sin ina charta. Las diversas furmas da mobilitad sa laschan preschentar sin las rutas naziunalas, chantunalas e regionalas cun diversas infurmaziuns specificas. ● En il manual dal traffic betg motorisà chattan ins bleras infurmaziuns davart la norma legala, directivas, process e la signalisaziun da las vias e sendas. Il manual stat a disposiziun online en il format PDF. ● Signalisaziun u vias defecatas pon ins annunziar directamain online (cun la pussaivladad dad aguntar fotografias dals donn). Ques-

tas annunziadas vegnan transmessas automaticamain da la pagina d'internet als posts cumpetents e finalmain vegn la persuna che ha annunzià il donn a survegnir ina resposta.

Singulas incumbensas en la domeina dal traffic plaun han ins delegà cun mandats da prestaziun a diversas organisaziuns. Il Chantun indemnisescha per exempel la Cuminanza grischuna per sendas (CGS) per lur sustegn purschì a vischnancas e diversas organisaziuns per la planisaziun, realisaziun e per il mantegniment da sendas da viandar dal chantun. Las incumbensas da signalisaziun survegn la CGS directamain da las vischnancas che vegnan era sustegnidas dal Chantun.

## Fin ch'ina idea daventa ina ruta signalisada

Il Grischun e predestinà grazia a sia topografia variada d'esser ina regiun da viandar e mountainbike. La rait da vias e sendas che vegn mantegnida e preservada exemplaricain da las vischnancas e corporaziuns pussibilitescha l'access a cuntradas e panoramas unics. Questas vias e sendas èn ina basa ideala per in turissem durabel ch'è vital per l'economia da nossas regiuns. En l'intschess dal chantun han ins gia signalisà passa 12'000 kilometers vias e sendas. Ma il giavisch ed il bassegn da novas sendas e vias d'excursiun crescha vinavant grazia al boom da vacanzas activas e dad activitads al liber sco viandar, ir cun velo e mountainbike. Igl è dentant impurtant ch'ins resguarda tschertas directivas planisatoricas e ch'ins integreschia tut ils divers interess e per-tutgads.

### Divers dievers da las vias

Per modificaziuns da las sendas signalisadas ston ins respectar las directivas da la lescha chantunala davart las vias e sendas e da la lescha davart las vias dal chantun Grischun. Per modificaziuns gravantas en la rait da las vias e sendas dal traffic plaun ston ins inoltrar in project tar il post specialisà per ch'ins possa analisar e commentar quel. Sco modificaziuns gravantas valan l'aboliziun u spustaziun da tocs da la via e construcziuns, installaziuns e disposiziuns che restrenschan dur-



Il retgav economic decentralisà è impurtant era per las chamonas CAS.

ablain lur diever. Quai vala per exempel era per la signalisaziun da rutas da mountainbike sin sendas da viandar. Da princip recumandain nus da contactar il pli baud pussivel il post specialisà per stgamiar infurmaziuns, coordinar ils divers projects e per reservar eventuels numers da rutas. Generalmain è la finamira adina da zavrar las diversas vias nua ch'igl è pussaivel. L'aboliziun da tschertas sendas da viandar per auters dievers è pussaivla.

Per garantir a lunga vista bunas vias e sendas da traffic plaun èsi necessari da fixar impegnativamain lur percurs cun las autoritads ed ils proprietaris da terren. En il plan directiv

regional vegnan enumerads e coordinads ils divers interess ed ins fixescha ils trassés. Tras l'approvaziun da la regenza survegnan quels vigur legala. Cura ch'ils trassés vegnan integrads era en ils plans d'avertura communal, èn las vias e sendas dal traffic plaun era impegnativas per ils possessurs da terren (dretgs da passagi etc.). Tar la construcziun da vias novas u tar lur schlargiamen ston ins resguardar las directivas per fabricats ordvart la zona da fabrica. Ils divers proceders èn lungs e custus, ma els èn inevitabels per projects acceptabels e legalisads. Mo uschia pon ins garantir investiziuns durablas en la signalisaziun, il mantegniment ed il marketing da las vias e sendas.

Per eventualas contribuziuns dal Chantun u da la Confederaziun ston ins inoltrar in concept che preschenta en furma concisa ils aspects principals dal project. Per l'approvaziun d'ina contribuziun èsi necessari da menziunar la plivalur spetgada, l'acceptanza en la regiun e da dar indicaziuns impegnativas davart il mantegniment durabel da las vias e da lur signalisaziun.



Il manual tar [www.langsamverkehr.gr.ch](http://www.langsamverkehr.gr.ch) porscha infurmaziuns per projects dal traffic plaun

### Impressum

Text e fotografias: *Uffizi da construcziun bassa dal Grischun*. Fotografia da cuverta: *Graubünden Ferien*. L'utilisaziun da fotografias e text è giavischada, per plaschair inditgar la funtauna. Ulteriurs exemplars pon ins empustar tar [info@tba.gr.ch](mailto:info@tba.gr.ch), [www.tiefbauamt.gr.ch](http://www.tiefbauamt.gr.ch) ubain tel. 081 257 3715.

## Signalisaziuns per noss giasts

La signalisaziun per il traffic plaun sa basa sin la norma 640 829 da l'Associaziun svizra dals specialistes per vias (VSS) che definescha ina signalisaziun unitara per rutas da viandar, da velo, da mountainbike e da skating. La signalisaziun unitara da vias per il traffic plaun en tut il chantun ed en tut la Svizra facilitescha a mintga sportist – giast u indigen – da chattar sia ruta. Ultra da quai contribuescha ina signalisaziun unitara era da diminuir ils conflicts tranter las diversas gruppas d'utilisaders da las vias e sendas. Sco che diversas retschertgas han mussà, è ina signalisaziun normada e logica ina cundiziun fundamentala per la satisfaziun dals giasts. Il sis-

tem da numeraziun cun ina cifra per rutas naziunalas, duas cifras per rutas regionalas e trais cifras per rutas localas è bain enclegentaivla e realisabla. Quest sistem è spezialmain adattà era per giasts da lingua estra che s'orienteschan meglier tenor ils numers da las rutas che tenor ina descripciun cun numers geografics. Per persunas cun ina vesida flaivla èsi impurtant che la signalisaziun saja gronda e cun colors cuncontrastantas.

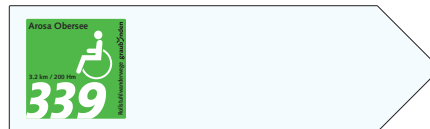
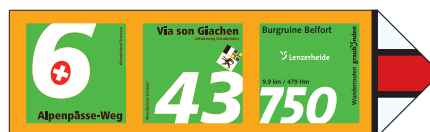
I n'è betg lubì da montar atgnas signalisaziuns per rutas tematicas u autras spassegiadas. Quai cuntrafa a l'urden da signalisaziun da la Confederaziun.

## La finamira è in paschaivel diever cuminaivel

Cun l'inventar da las sendas da viandar ha la regenza integrà dal 1990 ina gronda part da las sendas en la rait da sendas chantunala. Al principi dals onns 1990 ha dentant cumenzà il boom dal mountainbike cun in nov basegn da rutas sper las vias d'autos. Uschia èn ils viandants tut en ina stads confruntads cun in diever supplementar da lur sendas. Las charplinas inizialas èn dentant spert sa midadas en ina toleranza vicendaivla. La toleranza dals viandants vegn ad esser creschida era grazia a las tecnicas avanzadas dals bikers ch'han cumenzà a duvrar era vias fitg stret-

gas e stipas. Bikers fladegionds e ciclists che portan schizunt lur velo vegnan ad avair sveglià la compassiun dals viandants pli fitg che lur ravgia.

En cuntradiziun cun auters chantuns essan nus decididamain da l'avis ch'il potenzial da conflicts tranter viandants e bikers è bler pli pitschen sin sendas stretgas che sin vias da gaud e champagna pli largias. La differenza da spertadad ch'è decisiva per il conflict è bler pli pitschna sin sendas stretgas ed ils ciclists n'arivan betg nunspetgadamain. La limitaziun da rutas da



*Giasts d'autras linguas e persunas cun ina vesida flaivla profitan dal concept da numeraziun unitara per la signalisaziun da tut las vias e sendas dal traffic plaun.*



*Era ils bikers sun adina puspè en viadi a pè*

mountainbike signalisadas sin vias da gaud d'ina largezza minimala da 2,5 meters ans para perquai plitost cuntraproductiva. La gronda part dals bikers na sa vegn tuttina betg a limitar a quellas vias. Il post spezialisà per il traffic plaun s'engascha per augmentar la toleranza vicendaivla da tut quels che fan diever da las vias e sendas, per exempel cun tavlas d'infurmaziun per viandants e bikers. Era sche la rait da vias e sendas è cun passa 15'000 kilometers fitg gronda, èsi indispensabel ch'ins chattia modas e manieras per in diever cuminaivel paschaivel, gia che las gruppas d'utilisaders creschan di per di.